

Облікова картка ДіР

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0224U001501

Державний реєстраційний номер: 0121U107911

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 23-01-2024

II. Етап виконання ДіР

Номер етапу: 3

Назва етапу: Підсумковий. Узагальнення отриманих результатів наукового дослідження, підготовка рукописів кінцевої наукової продукції.

Початок етапу: 01.2023

Закінчення етапу: 12.2023

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

III. Відомості про виконавця ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, буд. 15, м. Київ, 04070, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380444254556, 380444252408, 380444253382

IV. Відомості про співвиконавців ДіР

V. Відомості про замовника ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Національна академія педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00046077

Місцезнаходження: вул. Січових Стрільців, буд. 52-а, м. Київ, 04053, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Кабінет Міністрів України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380444813700, 380442263180

VI. Джерела, напрями та обсяги фінансування ДіР

Підстава для проведення ДіР: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

Напрямок фінансування: 2.1 - фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

7713 - кошти держбюджету

Код програмної класифікації видатків і кредитування (КПКВК): 6551030

Фактичний обсяг фінансування (тис. грн.): 2909.500

VII. Відомості про ДіР

Назва роботи українською:

Психологія міжгрупової взаємодії в історичному і територіальному вимірах

Назва роботи англійською:

Psychology of intergroup interaction in historical and territorial dimensions

Реферат українською:

У звіті представлено результати першого в Україні дослідження психології міжгрупової взаємодії в історичному і територіальному вимірах, здійсненого в руслі теорій групової феноменології, групової динаміки та групової ідентичності, свідомих і несвідомих чинників взаємодії членів груп. Розроблено: політико-історико-психологічну теорію колективних травм; концепцію та систему пояснювальних принципів міжгрупової взаємодії; модель динаміки екстремальної міжгрупової взаємодії; класифікацію механізмів міжгрупової взаємодії за критеріями феноменології, структури та динаміки взаємодії, а також функцій соціальних груп. Війну визначено як екстремальну форму міжгрупової взаємодії, в умовах якої відбувається перебудова меж взаємодії груп, символічно-культурне розмежування. Також під час війни відбувається кристалізація групової ідентичності, зміна суб'єктності учасників взаємодії та долання психосоціальних страхів, актуалізація історичної пам'яті та рекатегоризація суб'єктів взаємодії. Визначено концепти історичних і територіальних вимірів міжгрупової взаємодії. Емпірично досліджено механізми міжгрупової взаємодії в ситуаціях вимушеної міграції та добровільної іммобільності під час війни. Здійснено мапування інтервенцій з поліпшення психічного здоров'я та психосоціальної підтримки дітей, які постраждали внаслідок війни. Виокремлено алгоритми фасилітації проблемної міжгрупової взаємодії. Розроблено та впроваджено програму психосоціальної підтримки родин, що постраждали внаслідок війни. Визначено принципи оцінки тяжкості колективних травм, закономірності їх генезису та міжпоколінної передачі, особливості захисної поведінки групи в реагуванні на колективну травму, засоби долання травматичного досвіду та зцілення від його наслідків. Проаналізовано чинники, що спричиняють колективні травми та їх циклічну повторюваність в історії.

Реферат англійською:

The report presents the results of the first study in Ukraine of the psychology of intergroup interaction in historical and territorial dimensions, based on theories of group phenomenology, group dynamics and group identity, conscious and unconscious factors of interaction between group members. Developed: politico-historic-psychological theory of collective trauma; concept and system of explanatory principles of intergroup interaction; model of the dynamics of extreme intergroup interaction; classification of mechanisms of intergroup interaction according to the criteria of phenomenology, structure and dynamics of interaction, as well as functions of social groups. War is defined as an extreme form of intergroup interaction in which the boundaries of group interaction are rearranged. Also, during the war, group identity crystallizes, the subjectivity of the participants in the interaction changes, psychosocial fears are overcome, historical memory is actualized, and the subjects of interaction are re-categorized. Concepts of historical and territorial dimensions of intergroup interaction are defined. Mechanisms of intergroup interaction in situations of forced migration and voluntary immobility during war were empirically investigated. Mapping of interventions to improve the mental health and psychosocial support of children affected by wars was carried out. Algorithms for facilitating problematic intergroup interaction are singled out. A psychosocial support program for families affected by the war was developed and implemented. The principles of assessing the severity of collective traumas, the patterns of their genesis and intergenerational transmission, the peculiarities of the protective behavior of the group in response to collective trauma, the means of overcoming the traumatic experience and healing from its consequences are determined. The factors causing collective injuries and their cyclic recurrence in history are analyzed.

Індекс УДК:159.923:316.6, 159.9:316.77, 159.9:316.35, 159.9:93/.99, 316.455:316.453(09):159.9

Коди тематичних рубрик: 15.41, 15.41.39, 15.41.47, 15.41.69

Керівники роботи

Власне Прізвище Ім'я По-батькові: Чорна Лідія Георгіївна

Науковий ступінь: к.психол.н.

Вчене звання: с.н.с.

Ідентифікатор ORCID ID:

Додаткова інформація:

VIII. Наукова (науково-технічна) продукція (НТП)

Назва НТП українською: Психологія міжгрупової взаємодії: історичний і територіальний виміри

Назва НТП англійською: Psychology of intergroup interaction : historical and territorial dimensions

НТП, яку передбачалося створити:

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Методи, теорії, Рукопис монографії (12 авт. арк.)

Галузь застосування: 72.20

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: У монографії представлено напрацювання, що розширюють наукові уявлення про динаміку та простір міжгрупової взаємодії, психологічні механізми якої розглянуто в історичному і територіальному вимірах. Як екстремальний вияв міжгрупових відносин визначено війну. Розкрито ризики та виклики міжгрупової взаємодії у мирний та воєнний час, зокрема в освіті та у сфері збереження психологічного добробуту. Окреслено підходи до формування історичної свідомості та набуття суб'єктності учасниками взаємодії. Розроблено програми фасилітації міжгрупової взаємодії з урахуванням актуальної ситуації російсько-української війни. Адресовано науковцям, які розробляють проблеми соціальної психології та суміжних з нею галузей науки, аспірантам і студентам, практичним психологам, викладачам психологічних дисциплін закладів освіти, керівникам органів державної влади та місцевого самоврядування, професійним психологічним асоціаціям та громадським організаціям.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Психологія колективних травм

Назва НТП англійською: Psychology of collective traumas

НТП, яку передбачалося створити:

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Методи, теорії, Монографія

Галузь застосування: 72.20

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Монографія присвячена психологічному аналізу проблеми колективних травм, насамперед – в таких галузях як соціальна, політична та історична психологія. В книзі наведені принципи оцінки тяжкості колективних травм, закономірності їх генезису та міжпоколінної передачі, особливості захисної поведінки групи в реагуванні на колективну травму, засоби долання травмівного досвіду та зцілення від його наслідків. Дається аналіз тоталітарних політичних ідеологій та практик, агресивної міжгрупової взаємодії, інформаційно-пропагандистської агресії та інших чинників, що спричиняють колективні травми та їх циклічну повторюваність в історії. Під кутом зору колективних травм розглядається проблема здоров'я і нездоров'я суспільства та можливості його оздоровлення. Особлива увага приділена історичним і сучасним колективним травмам України (зокрема – травмі російсько-української війни), їх перебігу, взаємозв'язку та перспективам подолання.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Психологія міжгрупової взаємодії у вимірах війни і миру

Назва НТП англійською: Psychology of intergroup interaction in dimensions of war and peace

НТП, яку передбачалося створити:

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Методи, теорії, Рукопис посібника (11 авт. арк.)

Галузь застосування:72.20

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: У навчальному посібнику розглянуто зміст, види, просторові та часові характеристики, структуру і типові ситуації міжгрупової взаємодії. На основі узагальнення напрацювань вітчизняної та світової психології і відповідно до актуальної ситуації російсько-української війни розкриваються механізми та динаміка взаємодії між групами. Показано, як ризики мирної міжгрупової взаємодії переростають у війну і як війна посилює виклики взаємодії серед українців. Обґрунтовано підходи до вдосконалення міжгрупової взаємодії та розроблено технології її фасилітації.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції: аспіранти і студенти, фахівці психологічної служби систем освіти та соціальної роботи, учителі загальноосвітніх навчальних закладів, професійні психологічні асоціації, громадські організації, об'єднані територіальні громади, волонтерські організації, органи державної влади та місцевого самоврядування, органи управління освітою

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Психологія міжгрупової взаємодії

Назва НТП англійською: Psychology of intergroup interaction

НТП, яку передбачалося створити:

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Методи, теорії, Рукопис програми (1 авт. арк.)

Галузь застосування: 72.20

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: У програмі спецкурсу «Психологія міжгрупової взаємодії» для магістрів та аспірантів закладів вищої освіти психологічного та педагогічного профілів, слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти та інших форм підвищення кваліфікації представлено узагальнені та систематизовані знання про

міжгрупову взаємодію малих, середніх і великих, уявних і реальних соціальних груп, особливості міжгрупової взаємодії в мирний час, під час війни та повоєнний період, можливості фахового впливу на перебіг міжгрупової взаємодії в умовах війни та повоєнного часу з метою її гармонізації.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції: магістри та аспіранти закладів вищої освіти психологічного та педагогічного профілів, слухачі інститутів післядипломної педагогічної освіти та інших форм підвищення кваліфікації

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Заключний науковий звіт

Назва НТП англійською: Final research report

НТП, яку передбачалося створити:

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Методи, теорії

Галузь застосування: 72.20

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: У звіті представлено результати першого в Україні дослідження психології міжгрупової взаємодії в історичному і територіальному вимірах, здійсненого в руслі теорій групових феноменології, динаміки та ідентичності. Розроблено: політико-історичну психологічну теорію колективних травм, концепцію ролей конфліктної міжгрупової взаємодії; модель динаміки екстремальної міжгрупової взаємодії, класифікацію її механізмів. Емпірично та з опертям на історико-психологічний феноменологічний аналіз на різноманітній вибірці (4486 осіб) конкретизовано вияв механізмів взаємодії в освітньому просторі, в ситуаціях вимушеної міграції та добровільної іммобільності під час війни, в медіапросторі. В історичній ретроспективі здійснено мапування інтервенцій з психосоціальної підтримки дітей, які постраждали внаслідок війн у світі. Виокремлено алгоритми фасилітації взаємодії. З опертям на концепт територіальної ідентичності розроблено та впроваджено програму підтримки родин, що постраждали внаслідок війни.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Не впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

ІХ. Бібліографічний опис

Горностай, Павло. Психологія колективних травм: монографія / Павло Горностай ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2023. – 336 с. – ISBN 978-966-189-703-7 (23,2 авт. арк., українською мовою). Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/738684/>

Актуальні проблеми психології малих груп в умовах війни та повоєнного часу: матеріали наукової конференції (Київ, 16 травня, 2023 р.) [Електронний ресурс] / за наук. ред. П. П. Горностая, Л. Г. Чорної ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, Асоціація політичних психологів України, ПВНЗ «Європейський університет». – Київ: Талком, 2023. – 106 с. ISBN 978-617-8016-80-7 (6,5 авт. арк., укр.) <https://lib.iitta.gov.ua/737011/>

Міжгрупова взаємодія в умовах війни: ідентичності, картини світу, долання травми: матеріали круглого столу (Київ, 9 червня, 2022 р.) [Електронний ресурс] / За наук. ред. П. П. Горностая, Л. Г. Чорної ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, Асоціація політичних психологів України. – Київ : Талком, 2022. – 74 с. ISBN 978-617-8016-61-6 (4,5 авт. арк., укр., англ.) <https://lib.iitta.gov.ua/732075/>

Плетка Ольга. Психосоціальна підтримка дітей, що пережили страхіття війни. Методичний посібник. – К.: Центр реадaptaції ветеранів «ЯРМІЗ», 2022. – 54 с. (2,8 д.а., укр.) – <https://lib.iitta.gov.ua/733662/>

Vus, V., Shipley, K., & Lühmann, T. (2023) Mapping and identifying barriers and facilitators to mental health and psychosocial support interventions for war-affected children. *Polski merkuriusz lekarski : organ Polskiego Towarzystwa Lekarskiego (Polish Medical Journal)*, Vol 51 (1): 64-73. <https://doi.org/10.36740/merkur202301110> PMID: 36960903 (PubMed, Scopus, ISSN 1426-9686; CiteScore (Impact Factor) – 0.9). (1,0 авт. арк., англ.)

Chorna, L., Gleitze, J., & Gorman, R. (2022). Systemic vulnerability of schoolteachers: a scoping review to compare the systemic pressures faced by teachers in countries with and without a totalitarian past. *Scientific Studies on Social and Political Psychology*, 49(52). [https://doi.org/10.33120/sssppj.vi49\(52\).258](https://doi.org/10.33120/sssppj.vi49(52).258) (1,0 авт. арк., англ.)

Korobanova, O. L., Schulzhenko, N. M. (2022). Psychology of Home and Ukrainian Migrants' Socio-Psychological Adaptation Abroad. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 50 (53). [https://doi.org/10.33120/sssppj.vi50\(53\).604](https://doi.org/10.33120/sssppj.vi50(53).604) (1,2 авт. арк., англ.)

Чорна, Л. (2023). Механізми міжгрупової взаємодії: пояснювальні принципи, історичні і територіальні виміри. *Проблеми політичної психології*, 13(27), 26-42. <https://doi.org/10.33120/popp-Vol13-Year2023-124> (1,5 авт. арк., укр.)

Х. Заключні відомості

Керівник юридичної особи

Слюсаревський Микола Миколайович
к. психол. н.

Перелік осіб-виконавців

Вус Віктор Ілларіонович
(к. психол. н., 19.00.07)

Горностай Павло Петрович
(д. психол. н., 19.00.05)

Дишлова Наталія Володимирівна
(к. психол. н., 19.00.07)

Коробанова Ольга Леонідівна
(к. психол. н., 19.00.07)

Плетка Ольга Тарасівна
(к.психол.н., 19.00.05)

Ревера Ірина Іванівна

Чорна Лідія Георгіївна
(к.психол.н., 19.00.01)

Яремчук Оксана Василівна
(д. психол. н., 19.00.05)

Відповідальний за підготовку облікових документів

Кравчинська Т. С.

Телефон

+38 (067) 797-85-62

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

